

Modern Eğitim Sistemlerinin Doğuşu ve Gelişimi Cilt-III Çin

Mustafa ERGÜN

Prof. Dr. Mustafa ERGÜN

MODERN EĞİTİM SİSTEMLERİNİN DOĞUŞU VE GELİŞİMİ CİLT-III ÇİN

ISBN 978-625-6140-49-3

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Ekim 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Yazdığımız geçmiş, geleceği göstermiyorsa, boşuna yazılmış demektir. Tarih; bir yandan sizden kimliğinizi sürdürmek için geleneksel kültürü değerlerine bağlılığı, bir yandan da gelişmelerin yıkıcı baskısı altında geçmişin terk edilmesini ister. Tarih de coğrafya gibi bir kaderdir ve insanların geçmişini etkilediği gibi, geleceğini de etkiler. Özellikle tarih, Çinlilerin kendi davranışlarını anlamak için sürekli olarak atıfta buldukları ortak bir hazine gibi görünüyor. Geçmişte birçok sorunun cevabı tarihteki geçmiş tecrübelerde aranıyor (özellikle yüksek bürokrat seçerken yapılan kompozisyon sınavlarında), günümüzde de öyle. Örneğin, Mao Zedong, ilham aramak ve şimdiki zamanı düşünmek için sık sık tarihe atıfta bulunuyordu.

Çin medeniyeti adeta bir tarihtir ve ders alınırken hep eski altın çağlar ideal olarak alınmıştır. Çin imparatoru, *göklerin oğlu* efsanesine dayanmaktadır. Bu mit, cumhuriyetin ilanında ya da büyük komünist dönüşümde bile değişmedi. Mao Zedong ve ondan önce Çan Kay-şek veya Sun Yat Sen, tam anlamıyla uzun merkezi liderlik geleneğinin modern tezahürleriydi.

Çin, kendi topraklarının tarihine ve devletlerine sahip çıkar. Çini yönetmiş yabancı hanedanları bile Çin hanedanı sayar.

Çin'de belge ve yazılmış kitap çoktur. Ama burada gerçeklerle efsaneler, hayaller, şiir birbirine karışır. İnsanın çocukluğu gibi insan topluluklarının ilk dönemleri de aklın henüz katılaşmadığı, hayallerle ve hayal-gerçek karışımı olaylarla dolu anlatımlara inanırlar. Zweig'in dediği gibi: *"İnsanlığın efsanelerden kaynaklanan anlatma ya da tasvir etme sanatı bir gün gelip nasılsa ortadan kalkacaktı: Hayal kurmanın en güçlü olduğu dönem çocukluk dönemidir; milletler de aynı şekilde hayatlarının şafağında kendi efsanelerini ve sembollerini ortaya koyarlar. Bugün bilginin açık ve kesin otoritesi, hayal dünyasının gittikçe azalan ve yok olmaya yüz tutan gücünün yerini almıştır..."* (Zweig, 1989)

Hem kökenine hem de çağdaş döneme baktığımızda çok homojen bir Çin medeniyeti bulamıyoruz. Gene de çok çekici yönleri olan bir örümcek ağı gibi "barbar" kavimleri ağına çeken ve orada yavaş yavaş sindiren, Çinlileştiren bir medeniyet görüyoruz. Çin'i ele geçirmek isteyen her gücün, zamanla Çin medeniyetini devam ettirmek için çalışan Çin'in bir parçası olduğunu görüyoruz.

Bu çalışmayı yaparken, Annales okulu geleneğine uygun olarak olayları tarihi, kültürel, dönemin ruhu ve zihniyeti vs çerçevesinde ele almayı amaçladık. Çalışmada eğitim tarihini, geleneksel eğitim kurumları ve düşünürlerin tarihinden daha geniş bağlamlarda ele aldık. Çünkü Çin'de siyasi tarih, sosyal ve kültürel tarih

eğitim olaylarıyla iç içedir. Birçok olgu, bu bağlamlar içinde değerlendirildiğinde doğru anlam kazanır. Başka türlü eğitimdeki gelişmeleri ve modernleşmeyi anlamak mümkün olmamaktadır; çünkü siyasi tarihin yanında kültürün, felsefe ve inançların, edebiyatın, sanatın, ekonominin vs birbirini kuvvetle etkileyen güçler olduğunu gördük. Tarihi, felsefeyi, inancı ve diğer kültür unsurlarını anlatırken daha ziyade bunların içindeki eğitim kurumları, bilgi teorisi, eğitim görüşlerini ele aldık. Bu nedenle Çin tarihini kültür ve eğitim tarihi ile yoğurarak vermeyi uygun gördük. Ayrıca Çin'deki kültür ve medeniyet tartışmaları bizim tarihimizdekine benzediği için, okurlara daha geniş ve derin bir anlayış kazandıracağını düşündük.

Çin halkı uzun süredir eğitime değer verme geleneğiyle övünmektedir. Bu geleneğin izleri, iki bin yıl önce *“öğrenebilen herkese öğrenmenin öğretilmesi gerektiğini”* ve *“bilgili olanların ülkeyi yöneten pozisyonlara terfi ettirilmesi gerektiğini”* savunan ataları Konfüçyüs'e kadar uzanabilir. Sui Hanedanlığı döneminde (581-618) kurulan imparatorluk sınav sistemi eğitim başarısını güç, zenginlik ve sosyal prestijle ilişkilendiriyordu. Zengin ve fakir insanlar, sınavı geçmeleri ve aileye şöhret ve refah getirmeleri umuduyla oğullarının eğitimine yatırım yaptılar. Yaklaşık 1.400 yıl süren bu sistem, Çin halkının zihninde *“eğitimsel iyimserlik”* gibi bir vaziyet alış yarattı.

Eseri hazırlarken karşılaştığımız en önemli zorluk Çince yazılan özel isim ve kavramların bizim harflerimizle nasıl yazılacağı konusu oldu. Genellikle Batılı kaynakları kullandık, ama onların eski kitap ve makalelerinde Wades-Giles roman harflerine çevirme formatı ile yeni kitap ve makalelerdeki Pinyin kurallarıyla Batı harflerine çevirme oldukça farklılaşıyordu. Buna bir de Türkçe telaffuza uygun yazım eklenince (örneğin bugünkü Başkan Xi Jinping bizde artık Şi Cinping olarak yazılıyor) bazı yerlerde oldukça zorlandık. Kitapta genelde Pinyin tipi uluslararası Batı harflerine çevirme tekniğine uyduk, yoksa ekte gösterdiğimiz yabancı kaynaklar işe yaramaz hale gelecekti. Metinde bazen Çince terimleri olduğu gibi kullandık; bunlarla ilgili bir sözlükçeyi en sona ekledik. İnternette ulaşılacak kaynakların hepsi 2024 yılı itibarıyla kontrol edildi; kitap hacmini büyütmemek için hepsine indirilme tarihi eklemedik.

Kaynak yönünden herhangi bir eksiklik yaşamadık; hem misyonerlerin temel Çin kültür eserlerini çevirmeleri hem de Çinli yazarların Batı dillerinde yayınladıkları kitap ve makaleler araştırmak istediğimiz her konuda bize istediğimizden fazla bilgi sağladı. Ama gene de misyoner bakış açısı, sömürgeci bakış açısı, ideolojik veya Çin'in kendi propaganda bakış açılarının üzerine çıkmak için belli konularda çok sayıda kaynağı incelemek zorunda kaldık. Zaten bu tür tarihi güncelle bağlamak isteyen çalışmalarda tutarlı bir anlam yakalamak için ideal olarak bir arkeoloğun merakını, bir mühendisin hassasiyetini ve bir sanatçının ilham kay-

nağını birlikte kullanmak gerekir. Tarihsel eserler yazarken, önce çağdaş kültürü tarihsel kültürle koordine etmemiz, çağdaş kavram ve tarihsel kavram arasındaki ortak noktaları belirlememiz ve daha sonra tarihsel dili yorumlamak için çağdaş dili kullanmamız gerekir.

Geçtiğimiz iki yüzyıl boyunca, geleneksel Çin ve Batı kültürleri arasındaki gerilimler, Çin'in eğitim sistemini modernleştirmesindeki çarpıklıkların ve dönümlerin baskın ideolojik nedeni oldu. Tarihte yalnızca iki kez yabancı etkisi Çin kültürüne, ev sahibi kültürün temelden değişmesine neden olacak kadar büyük bir etki getirdi. Bunlardan biri, Budizm'in Çin'e girişi idi. Bu, Çinlilerin bu öğretiyi kabul etmesi, zorluklarına yanıt vermesi ve Çin zihniyetini hem entelektüel hem de popüler düzeyde yeniden şekillendirmesi için bin yıldan fazla zaman aldı. Diğer, Batı kültürünün 19. yüzyıldan itibaren Çin'e sızması idi. Batı'nın geniş çaplı yayılımı halen devam etmektedir. Etkilenme, Çin kültürünün canlılığının tükenmek üzere olduğu ve Batı kültürünün ivmesinin zirvede olduğu; giriş zorlamasının sadece din değil ekonomik, politik, askeri ve kültürün tüm alanlarında olduğu bir zamanda, Budizmin yaptığı değişimden çok daha büyük ve hızlıdır. 1970'lerin sonlarından itibaren Çin, kendisini merkezi olarak planlanan bir ekonomiden gelişmekte olan bir piyasa ekonomisine dönüştürmek için Batı tarzı bazı kapitalist yöntemler seçti, ama Batı tarzı demokrasiye hiç yüzünü çevirmedi. Süreç henüz tamamlanmaktan çok uzaktır ve 'acı' sürekli ve düzenli olarak hissedilmektedir. Çin geleneğinin Batı etkisi karşısında yıkıldığı sık sık söylenir, ancak mirasın kaybolmadığı ya da kendisini hemen değiştiremediği de söylenir. Tarihsel ve kültürel gelenek Çin dünya görüşünde ve günlük yaşamda devam etmektedir.

Konfüçyüs, geçmişte bir kültürel Çin seddi olarak geleneksel Çin kültürünü korudu. Acaba Batıya karşı da modern bir Çin Seddi olup Çin'i koruyabilecek mi? Çin'i tanımak için manevi Çin Seddi'ni yıkmak gerekir. İyi bir sentez yapabilmek için birçok analiz yapmak gerekir.

Çin, eğitimin genel gelişmişlik düzeyinde küresel sıralamanın üst yarısına girmesiyle büyük bir eğitim ülkesinden güçlü bir eğitim ülkesine doğru yeni bir yolculuğa adım attı. 20. yüzyılda bilim ve teknolojiye Batı geleneği ile kültürün, tarihin, aydınların ve halkın iliklerine kadar işlemiş Konfüçyüs geleneğinin çatışmaları devam ediyor. Bir taraftan değişim zorluyor bir taraftan uyum ve istikrar... Bir taraftan kapitalist cumhuriyetten komünizme Batı toplumsal ve ekonomik modellerini denerken kendi geleneksel kültürünü de sürdürmeye çalışıyor.

Son iki yüzyıldaki imparatorluktan cumhuriyete ve komünizme kadar yaşanan bütün siyasi değişimlere rağmen, ebedi Çin devam ediyor.

Modern Eğitim Sistemlerinin Doğuşu ve Gelişimi serisinde Çin'i niçin bu kadar uzun incelediğimiz gelince, bir taraftan yaptığı hatalarıyla bize benzemesi ve bizim açımızdan ders alınacak birçok noktası olmasıdır. Diğer taraftan Çin'in geçmişi bizimle ortak olduğu gibi gelecek kaderi de bizimle benzeşiyor. O nedenle Çin'i iyi incelemeli ve iyi izlemeliyiz.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

GİRİŞ

Çin Dili ve Yazısı.....	3
Çin Zaman Anlayışı ve Takvimi.....	12
Dini İnanç ve Anlayış.....	13

TARİHİ GELİŞİM

Çu (Chou, Zhou, Çav) Devleti.....	16
İmparatorluğun Oluşumu: Qin ve Han Hanedanları (MÖ 221- MS. 220).....	19
Qin (Çin, Ch'in) Devleti: Beylikten İmparatorluğa.....	19
Çin'in 2000 Yıllık Devlet Modeli: Han İmparatorluğu.....	23
Han Hanedanlığından Sui Hanedanlığının Başlangıcına Kadar Bölünmeler, Yabancı İstilalar ve Kültürel Yenilikler (220-589).....	31
Yeniden Birleşme ve Yenilenen İlerleme: Sui (589-618) ve Tang (618-907) Hanedanları.....	35
Politik Zayıflık Ama Kültürel Parlaklık: Beş Hanedan ve On Krallık (907-960), Song Hanedanı (960-1279).....	40
Moğolların Yönetimi Altında Çin: Yüan Hanedanlığı (1279-1368).....	44
Çin, Yeniden Çinli Yönetimi Altında: Ming Hanedanı (1368-1644).....	47
Qing (Ch'ing, Mançu) Hanedanı: Görkemli Zamanı ve Düşüşün Başlangıcı (1644-1838).....	52
Aşağılanma Yüzyılının Başlaması (1839-1860).....	57
Kendini Güçlendirme Hareketi: Eski ile Yeniye Uyumlu Hale Getirmede Başarısızlık (1861-1893).....	62
İlk Aşama (1861-1872).....	63
İkinci Aşama (1872-1885).....	65
Üçüncü Aşama (1885-1895).....	66
Hanedanlığın Çöküşü, Cumhuriyet Kurma Denemeleri (1894-1945).....	67
Komünist Yönetim ve Çin Halk Cumhuriyeti (1949'dan günümüze).....	78
Mao Sonrası Çin.....	89

DİNİ VE FELSEFİ GELİŞİM

Eski Çin Dinine Genel Bakış	96
Çin Felsefesi	103
Konfüçyüsçülük.....	103
Evrensel Zihin Okulu (Lu-Wang, Hsing tsung).....	122
Hukukçuluk (Yasacılık).....	148
Budizmin Çin'e Girişi, Gelişimi ve Çinlileşmesi.....	151

KÜLTÜREL (EDEBİYAT-SANAT) GELİŞİM

Kültür ve Rejim Tartışmaları (1894-1945).....	191
Çinlileştirme (Sinicization)	201
20. Yüzyılda Kültür Tartışmaları: Kültürcülüğten Milliyetçiliğe.....	205
4 Mayıs 1919 Yeni Kültür Hareketi (xin wenhua yundong).....	206
Amerikan, Fransız, Alman ve Japon Kültürlerinin Çin'e Etkileri	210
Maoist Kültür.....	212
Kültür Devrimi	213
1986 Yeni Kültür Tartışması.....	219
Bilimsel-Teknolojik Gelişim	231

MODERNLEŞME SORUNU VE ÇİN MODERNLEŞMESİ

Modernleşme Nedir, Neden Tartışılır?.....	253
Çin Modernleşmesinde Farkına Varma Dönemi	262
Tereddüt Dönemi 1860'lardan 1919'a	267
Batı Modernleşme Yolu	278
Sovyet Deneyimi (Sovyet Modeli).....	280
Tekrar Batı Modernleşme Yolu	282
Modernleşmede Çin'in Başka Ülkelerle Karşılaştırması.....	296

EĞİTİM ALANINDAKİ GELİŞMELER

Tarihin Derinliklerindeki Eski Efsanevi Eğitim Düzeni (MÖ 2357-1122).....	299
Eğitim Sisteminin Bozulması ve Yeniden Kurulması (MÖ 1122-206)	303
Sözlü Kültürün Yazılı Hale Getirilmesi (Konfüçyüs Klasikleri).....	306
Yüz Düşünce Okulu'ndan (Băijiā Zhēngmíng) Yedi Düşünce Okulu'na.....	331
Ana Düşünce Okulları ve Eğitim Görüşleri.....	334
Konfüçyüs'ün Eğitim Anlayışı.....	334

Konfüçyüs'te Eğitimin Hedefi: Ahlak.....	337
Konfüçyüs'te Öğrenme ve Eğitim	344
Eğitilmiş İnsan: Junzi.....	359
Konfüçyüs ve Aristoteles'te Ahlak	360
Konfüçyüsçü Eğitim Görüşlerinin Geliştirilmesi ve Tartışılması.....	362
Xunzi.....	362
Öğrenmeyi Teşvik.....	365
Junzi'nin Yetiştirilmesi ve Özellikleri	370
Eğitim ve Siyasi Düzen.....	372
Mencius (Mengzi).....	372
Konfüçyüsçülük Dışındaki Okulların Eğitim Görüşleri.....	384
Daoculuk ve Bilgi Karmaşası İçinde Eğitim	384
Çin Eğitiminde Omurga ve Süreklilik: Devlet Memuru Seçme Sınavları.....	399
Savaşan Devletler Dönemi, Jixia (Chi-hsia) Akademisi	401
Qin İmparatorluğu (Ch'in, 221-206) Kültür ve Eğitim Politikası	403
Değişen Hanedanlar ve Değişmeyen Eğitim Sistemi (MÖ 206-MS 1842)	408
Han Dönemi (MÖ 206-MS 220) Eğitim Sistemi	408
Wu-ti Zamanında Han Eğitim Sisteminin Kurulması.....	411
Konfüçyüsçülüğün Temel Eğitim Felsefesi Olarak Kabul Edilmesi.....	412
Han Devletlerinde Özel Eğitim	422
Han Devletlerinin Sınav Sistemi (Hsüan Chü)	425
Budizmin Çin'e Girişi ve Yerleşmesi	432
Han İdeolojisi ve Yönetiminde Bozulma	433
Bölünme (Üç Krallık, Jin, On Altı Krallık) Döneminde (220-589)	
Üniversiteler ve Okullar	437
Han Eğitim Sisteminin Sürdürülmesi	437
Bölünme Döneminde Üniversite Programı	448
Konfüçyüsçü İdeallerin Tartışılması	449
Budizmin Çin'i Fethi.....	449
Ailede Eğitim Geleneği	452
Sui (581-618) ve Tang (773-819) Hanedanlıkları Döneminde Eğitim.....	454
Sınav Sisteminin Esaslı Olarak Kurulması	467
Yükseköğretim ve Programları.....	487
Eğitim Düşünürleri.....	497
Budizm ve Taoculuğun Yükselişi.....	501
Özel Budist Okulları-Popüler Dersler, Aile Okulları	508
Çin Kültürünün Kore ve Japonya'ya Yayılması	516
Song (Sung, 960-1278) İmparatorluğunda Eğitim.....	525
Yeni Konfüçyüsçü Eğitim Felsefesi.....	526
İlköğretimin ve Okur-Yazarlığın Yaygınlaşması.....	533

Song Dönemi Eğitim Düşünürleri.....	537
Zhu Xi'nin Eğitim Felsefesi ve Programı	544
Song'da Devlet Okulları ve Sınavlar.....	555
Yerel Eğitim Kurumları	555
Eğitim Reformları	561
Güney Song'un Akademileri	585
Devlet Hizmetine Giriş Sınavları	595
Öğrenci Olayları.....	604
Ara Sözler.....	607
Yüan Hanedanı (1271-1368).....	617
Ming Hanedanlığında (1368-1644) Eğitim-Öğretim.....	633
Başkentlerdeki Okul Sistemi.....	634
Taşra Okul Sistemi (Yerel Yönetim Okulları)	637
Akademiler (shu-yüan) ve Wang Yangming'in Eğitim Felsefesi	637
Liyakat ve Kusur Defterleri	651
Ming Dönemi Yeni Konfüçyüsçü Ders Programı	653
Topluluk Okulları (shexue, she-hsüeh).....	654
Sınavlar.....	656
Ming Okul Düzenlemeleri.....	663
Erken Yeni Konfüçyüsçü Düşünürlerin Eğitim Yazıları	664
Ahlaki Eğitim	666
Teknik Eğitim	669
Qing (Ch'ing, 1644-1912) Hanedanı Döneminde Eğitim.....	670
Eğitimin Teorik Temelleri	670
Aile ve Kadın Eğitimi	672
İlköğretim, Hayırsever Okullarının Yayılması	674
Akademiler	678
Sınava Hazırlayan Okullar	681
Ders Programı Tartışmaları	682
Sınav Sisteminde Reformlar, Sınav Pazarı	683
“Geç İmparatorluk” (1206'dan İtibaren) Döneminde “Erken Modernleşme” mi? ..	695
Geleneksel Eğitimden Modern Eğitime Geçiş (1842-1905)	699
Amerika Birleşik Devletleri'ne Öğrenci Gönderme	708
Askeri Fabrika Okulları.....	710
Deniz Akademileri	713
Misyoner Okulları.....	722
Almanya'nın Örnek Kolonisinde Eğitim.....	730
Wuxu Döneminde (1898) Yüz Gün Eğitim Reformları	731
Reform Tartışmaları: Misyonerler	731
19. Yüzyılın Sonlarında Eğitim Düşünürlerinin Reform Görüşleri	733

Yüz Gün Eğitim Reformları.....	739
Sivil Memur Sınavlarının Kaldırılması	741
1902 Önerileri ve 1904 Okul Sistemi	743
Eğitim Kurulu'nun (Xuebu, Hsüeh-pu, Eğitim Bakanlığı) Kuruluşu, 1906	745
Eğitimde Japonya Modeli.....	748
Boksör Tazminatların Eğitim Amaçlı Kullanımı.....	754
Modern Eğitim Sisteminin Kuruluşu (1905'Den Günümüze).....	758
Cumhuriyet Dönemi (1911-1948): Geleneksel Okulları Modern Okullara Dönüştürme.....	758
Modern Çin Eğitim Sistemi (1912)	759
Alman ve Fransız Modelleri	766
Fransa ve Sovyetler Birliği'ne Öğrenci Gönderme	770
Amerikan Eğitim Sisteminin Kabulü	772
Misyoner Okullarının Güçlenmesi.....	779
Yeni Hayat Hareketi ve Kırsal Kalkınmada Eğitim.....	783
Mao Dönemi: Sovyet Eğitimi Modeli Uygulaması ve Vazgeçilmesi.....	787
Mao'nun Eğitim Görüşleri	790
John Dewey'nin Reddi.....	792
Çin Halk Cumhuriyeti'nde Eğitimin Gelişme Safhaları	793
Sovyet Eğitim Sisteminin Kabulü	795
1958 Eğitim Devrimi	804
(Büyük Proleter) Kültür Devriminde Eğitim (1966-1976).....	812
1978'den Bugüne: Tekrar Batıya Doğru	828
İlköğretimin Yaygınlaştırılması ve 1986 Zorunlu Eğitim Kanunu.....	831
Yurt Dışında Eğitim.....	855
Mesleki Ortaöğretim	860
Özel Okullar.....	862
Yükseköğretim.....	868
Üniversiteye Giriş Sınav Sistemi	879
Üniversitelerin Özerkliği Sorunu.....	884
Dünya Çapında Üniversiteler Yaratma Projeleri	886
Öğretmen Eğitimi	890
SONUÇ YERİNE	899
KAYNAKLAR	903
SÖZLÜKÇE	979

GİRİŞ

Charles Dickens'ın İki Şehrin Hikâyesi, “Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü, bilgelik çağıydı, ahmaklık çağıydı, inanç devriydi, inançsızlık devriydi, aydınlık mevsimiydi, karanlık mevsimiydi, umudun baharıydı, umutsuzluğun kışıydı; her şey önümüzdeydi, önümüzde hiçbir şey yoktu; ya hepimiz doğrudan cennete ya da tersine gidiyorduk... Kısaca, devir şimdiki devre o kadar benziyordu ki, devrin önde gelenleri, ‘iyi’ ve ‘kötü’ karşılaştırmalarının yalnızca üstünlük derecelerinde yapılmasında direniyorlardı” diye başlar (Dickens, 2023). Tarih, aslında böyle bir şeydir.

Modernleşme, en son teknolojileri kullanma, üretme ve yaratma yeteneğini ifade etmek için kullanılır. Zamanla modernleşme göreceli bir kavram haline geldi, çünkü en son teknoloji ile beraber her şey değişiyor. “Batılılaşma”, çok fazla çeşitlilik olmasına rağmen siyasi, adli, ekonomik, askeri, eğitimsel ve diğer kurumlar da dahil olmak üzere modernleşmiş kurumların kullanımını ifade eder. Batılıların, içinde yaşadıkları ve pek çok kişinin olduğu gibi kabul ettiği endüstriyel dünya, büyük ölçüde Batılı düşünce tarzının bir ürünüdür. Bireysel haklara ve entelektüel özgürlüğe yapılan vurgu da aynı şekilde yüzyıllar boyunca geliştirilen Batılı sözleşmelerin bir ürünüdür. “Batı”; Batı Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda’yı kapsamaktadır. Birinci Dünya Savaşı ve ardından gelen Büyük Bunalım sonucunda Batı uygarlığı, faşizm ve komünizm gibi demokratik gelenekten iki güçlü sapma yaşadı.

Bir ara *modernite* orta çağların geleneksek yapısını değiştirmek için kullanılıyordu ve modernite de eskiyip gelenekselleşince *post modernite* kavramı ortaya çıktı. Bizim kullandığımız modernleşme genel anlamda yenileşme, günümüzün ve geleceğin ihtiyaçlarına göre eğitim sisteminin bütün unsurlarında gerekli değişiklikleri yapma ve eğitimin amacını hem bireysel hem de toplumsal olarak güncel tutma anlamındadır. Modernleşmenin kökleri bir taraftan geleneklerin içinde bir taraftan gelecekte yatar. Çoğu kez çok eski bilgelerin sözleri ve eylemleri bize gelecek zamanda en sağlam yol gösterici, değişimin içindeki değişmeyecek ana yol olur. Bunun en çok örneklenmediği tarih de Çin tarihidir.

21. yüzyıldaki Batı medeniyeti, 19. yüzyıldaki Batı medeniyetiyle aynı olmadığı gibi, Çin medeniyeti de sabit bir sistem değildir. Tarihleri boyunca Çin liderleri, en azından Batı medeniyetini reddettiklerini defalarca açıkça belirttiler. Modern çağda bu liderler genellikle Batı'nın teknolojik yaratıcılığına ve yüksek yaşam standardına imrendiler, ancak -Türkiye, Rusya, Japonya ve hatta Almanya gibi- genellikle Batı medeniyetinin geri kalanından uzak durmaya çalıştılar. Medeniyetler arasındaki farklılıklar ve bunların altında yatan varsayımlar, gerilim ve yanlış anlamaların kaynağı olmaya devam ediyor. Çinliler, insan davranışının en temel kurallarının bilgisizliğinden kaynaklanan, kınanması gereken Batılı davranışlara sıklıkla öfkelenirken, Batılılar da

Çin'in mantıksal tutarsızlığı ve dolayısıyla "irrasyonel" davranış olarak gördükleri şeye öfkeleniyorlardı.

Temelde Batılılaşmış bir kurumsal temel olmadan kendi kendini sürdüren ve geliştiren bir modernleşme mümkün mü? Dinleri eski kültürel yapılardan ve tarihi şartlardan dikkatli bir şekilde temizleyerek onun özünü ve esas ilkelerini ortaya çıkarmak gerektiği gibi, modernleşmeyi de Batı kültür ve tarihi şartlarından temizleyerek onun özünü ve temel ilkelerini çıkarıp bütün toplumların hizmetine sunmak gerekir. Zaten bir dönem modernleşme ile Batılılaşma ve Avrupalılaşma eşanlamlı olarak kullanılırken, sonraları bu kavramlar içerik olarak birbirinden farklılaşmaya başladı.

Eğitimin modernleştirilmesi, eğitim tarihi alanının önemli konularındandır. Bu, hem geleneksel eğitimin modern eğitim kurumlarına dönüştürülmesi hem de geleneksel eğitime paralel bir modern eğitimin kurulmasını içerir. Burada kavga, devlet ve din bürokrasisine kimin hâkim olacağı ve yeni kurulan modern yönetim kurumlarında hangi sistemin mezunlarının hâkim olacağıdır. Birincisi, 'eğitim modernizasyonunun' anlamı, sosyal modernleşmenin ilerlemesi ve eğitimin reformu ve gelişimi ile değişmeye devam etmektedir.

Eğitimin modernleşmesi, okulların farklılaşması ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamada bütünleşmesidir. Toplumsal, siyasal, ekonomik, teknolojik vs. gelişmelerin ortaya çıkardığı yetişmiş insan gücü ihtiyacını karşılamak demektir. Bir taraftan eğitim kurumlarının özel alanlara yönelmesi, diğer taraftan her türlü bireyi, onun zekâ ve yeteneklerine uygun şekilde eğiterek kişisel mutluluk ve toplumsal bütünleşmeyi sağlamak demektir.

Çin tarihi sonsuz bir yenileme sürecinin, sürekli bir kültürlenme ve eğitim vasıtasıyla yeniden kültürlenme sürecinin bir sonucu olsa da ilk kez 17. yüzyılda güçlü bir zorlukla karşılaştı. Avrupa medeniyeti, sözcüleri olan Roma Katolik misyonerleri aracılığı ile, Çin'in zengin mirasına alternatif bir güç olarak Çin'e girdi. Bu, gerçekten görülmemiş bir şeydi ve etkili bir şekilde Çin'i, eğitim sistemini yeniden düşünmeye ve yeniden yönlendirmeye zorladı.

Eğitim modernizasyonu, Çin'in eğitim reformu ve gelişimi sürecinde stratejik olarak önemli bir rol oynamaktadır ve hatta eğitimin geliştirilmesi yoluyla güçlü bir ülke olma hayalinin peşinden koşmanın bir tasviri olarak bile değerlendirilebilir. Eğitimin modernizasyonu ve bunun için ciddi çaba, belki de dünya çapında en yaygın ve temsili eğitim uzlaşısıdır. Günümüzde Çin'in *Eğitim Modernizasyonu 2035 ve Eğitim Modernizasyonunu Hızlandırma Planı (2018-2022)* gibi orta ve uzun vadeli stratejik planlarda da 'eğitim modernizasyonu' odak noktasıdır. Ancak Çin'de doğduğu günden bu yana yabancı bir kelime olan 'eğitim modernizasyonu' aynı anda farklı bağlamlarda kullanılmıştır. 1919'daki 4 Mayıs Hareketi ve 2012'den bugünkü Çin'e özgü yeni sosyalizm çağına kadar, tarih boyunca Çin'in eğitim modernizasyonu, önemli anların ve özel öneme sahip olayların meydana gelmesiyle gelişmektedir.